

Tobaksfirma i Roskilde fejrer 100 Aars Jubilæum.

Ferd. Bangs Efterfølger blev stiftet den 11. Oktober 1844.

Roskildenserne køber for mere end 1 Million Kroner Tobaksvarer om Aaret!

Det kendte Hjørne i Roskilde, som det saa ud indtil 1930. Længst til venstre ses Sparekassens Bygning, derefter Ejendommen, som Ferd. Bang opførte, Hjørnejendommen med Forretningen, og endelig Landobankens gamle Bygning, hvor Ferd. Bangs Efterfølger nu har Detailforretning.

ROSKILDE

Det er et meget trist Tidspunkt for et Tobaksfirma at jubilere paa. Det maa man give Grosserer H. V. Hansen Ret i. Hans Forretning, Ferdinand Bangs Efterfølger, kan i Dag, Onsdag, fejre 100 Aars Jubilæum, og det burde have været velligtende, velsmagende og vellagrede Tobakker, der i Dag blev brændt af i Roskilde til Ære for det kendte og ansete Firma. I Stedet er det desværre fynske Havanesere og Niels Juel'er fra Hivsingens, som for Tiden dominerer Tobaksmarkedet, hvor de oversøiske Varer er forsvundet som Cigarrog, der er borte med Blæsten.

Derfor er det forståeligt, at H. V. Hansen har ønsket, at Dagen skulde gaa saa stille af som muligt. Selv en stor Tobaksgrosserer, er i Rationeringens Spødestreje, og det er ikke blevet den Festdag, som han havde glædet sig til. Jubilæet er dog blevet

Firmaets Stifter, Ferd. Bang.

markeret ved en Frokost for Personalet og Medlemmer af det tidligere Aktieselskabs Bestyrelse.

Et af Sjællands ældste Tobaksfirmaer

Men trods alt er et 100 Aars Jubilæum jo langt fra en Begivenhed, som enhver Virksomhed oplever, og vi vil ganske kort drage Træk frem af denne Roskilde-Forretnings Historie.

Det begyndte altsaa i Dag for 100 Aar siden. Den 11. Oktober 1844 fik Tobaksspinder Ferdinand Bang Børgerkab i Roskilde. Det gamle Dokument, prentet med sirlige gotiske Bogstaver og forsynet med ikke mindre en tre Underskrifter, er endnu i Familiens Eje, og H. V. Hansen er i Besiddelse af en fotografisk Kopi. Ferd. Bang var født den 16. Februar 1814, og han havde været Tobaksspinder i 9 Aar, da han fandt paa at nedlægge sig i Roskilde. Han aabnede Forretning og Fabrik for Tobak til lange Piber og for Skraatobak i Ejendommen paa Hjørnet af Stændertorvet og Algade — paa Roskildes Landobankens nuværende Plads.

Ferd. Bang var en af de første To-

bakssædere, der fandt ud til Provinsen, og hans Produkter blev solgt over hele Sjælland. Hans Forretning fik hurtigt det gode Renomé, som den har bevaret gennem de 100 Aar. Der var god Gang i Virksomheden, saa hans Son, Vilh. Bang, i 1872 blev Leder. Faderen havde købt Ejendommen mellem Hjørnejendommen og Sparekassens Bygning paa Torvet og havde paa Grunden ladet opføre en statelig 2-Etages Bygning. Vilh. Bang udvidede Forretningen med Tobaks- og Cigarfabrik, og foruden 1. Salen i Hjørnejendommen lagde Fabrikationen nu Beslag paa Kælderetagen og Stueetagen i den nye Ejendom. Firmaet blomstrede i disse Aar. Foruden 4-5 Tobaksspindere og mange Kvinder var der beskæftiget 38 Roskildedrenge i Virksomheden.

Rare Sager for Tobaksdrenge

Drenge var delt i to Hold, det ene arbejdede om Formiddagen, det andet om Eftermiddagen, og mange nu midaldrende Roskildensere arbejdede som Dreng paa Fabriken, hvor de, naar de saa deres Snit til det, gnskede af de mange rare Sager, som anvendtes til Skraatobaksproduktionen. Der blev her til anvendt Svedsker, Sct. Croix-Sukker, Rom og andet, som smagte godt.

Men Vilh. Bang blev syg, og det medførte, at Forretningen i 1896 blev omdannet til et Aktieselskab. Samtidig blev Tobaksfabrikationen indstillet. Kort efter Aarhundredskiftet blev Direktør J. Bach Leder af Virksomheden, og han blev afløst af den nuværende Indehaver, H. V. Hansen i 1924. Hansen var i 4 Aar Direktør, men overtog Firmaet for egen Regning i 1928.

H. V. Hansen er Roskildenser af Fødsel. Søn af den kendte Melhandler L. Hansen, der drev Forretning i Skomagergade 19. Efter Skoletiden kom H. V. Hansen i Lære hos Købmand I. P. Andersen, Roskilde, og blev læverigt uddannet i jyske Forretninger. Han var derefter Ekspedient i Tobaksfirmaet Horwitz og Kattenfeldt i København, indtil han blev Forretningsbestyrer af De danske Cigar- og Tobaksfabrikers Oplag i Roskilde. Derfra tog han Springet til det kendte Hjørne paa Torvet.

Der ventes paa de oversøiske Varer

Da H. V. Hansen overtog Firmaet i 1928 blev Skraatobaksfabrikationen indstillet paa Grund af Konkurrencen fra de store Fabriker. Desuden var Købet af Skraatobak siden Aarhundredskiftet gaaet stærkt tilbage, mens Smøgen vandt større og større Indpas. Og nu har Smøgen helt indtaget Skraatobakkens Plads. En af de velkjendte, mangeaarige Medarbejdere, som i 1928 forlod sin Plads i Virksomheden, var Cigarhandler Busk, Ringstedsgade.

Det travle Fabrikarbejde blev saa-

meget stort Tal — og dog kun en Brøkdel af det, man fordelte før Krigen. Med Længsel ser man hen til, at Krigen kan blive sluttet, og det atter bliver normale Tobakstider igen.

Flytning fra det kendte Hjørne

1930 blev et Omvæltningens Aar for Ferd. Bangs Efterfølger: Firmaet holdt Flyttedag. Ejendommen blev solgt til Roskilde Landobank, Detailforretningen flyttede ind i Landobankens gamle Lokale i Naboejendommen, Algade 3, og det store en Gros-Lager rykkede ind i Kælderetagen i Hærsøgade 7, hvor Roskilde Dagbladets tekniske Afdeling ligger. Da havde haft til Hus. Derfor er Trykvarerne, som ikke er at foragte, blev fortrængt af en prægtig Tobaksaroma. Det vil være omtrent umuligt at regne ud, hvor store Mængder af amerikanske og engelske Cigarer, Shag og Cigaretter, der har hvilet paa Hjørnerne i denne Kælder paa Vej ud til kræsne Rygere.

Og paa det gamle kendte Hjørne ved Torvet rejstes Landobankens store Bygning.

En Cigar til 5 Øre!

Før Krigen stod der Java, Sumatra og Havanna og andre liflige Tobaksnavne paa Kasserne med Raavarer. Nu er det helt andet og næsten kun pæredanske Navne. Men Tobakken er

ikke blevet billigere af den Grund. Dansk Tobak er en dyr Vare, og Skattevesnet har jo ikke ligefrem holdt sig tilbage. Det er en dyr Spøg at smøge i disse Aar, men Kunderne er glade for alt, hvad de kan faa. De tørrer Benene paa Maatten og holder Hatten i Haanden, naar de fremtræder for deres Tobakshandler. Og saa er der endda flere af dem, der kan huske, da en almindelig god Cigar kostede 5-6 Øre, en Pække Tobak 10 Ører og en Cigaret 1 Øre!

Roskildenserne ryger for en Million om Aaret

Selv om Grosserer H. V. Hansen ikke er indstillet paa et større Jubilæumsinterview, slipper han dog ikke for at svare paa et Par Spørgsmaal.

— Har der i Deres Tid været større Revolutioner indenfor Tobaksbranchen? spørger vi.

— Nej, det kan man ikke sige, svarer Grosserer Hansen. Det har skiftet noget paa Mærkerne paa Cigaretter og Shag, og saadan vil det vist blive ved. Det er Smag og Mode, der ændres og gør sig gældende. Det store Publikum gaar over til nye Mærker, naar de vel at mærke er, som de skal være. Ellers gaar det ikke. Indenfor Branchen har vi set Eksempel paa begge Dele. Nye Mærker har slaet voldsomt an, andre har ikke kunnet bevare Livet.

— Hvad bruger Roskildenserne til Tobak om Aaret?

— Det tør jeg ikke sige præcist, men jeg vil gætte paa, at der i disse Aar omsættes for over en Million Kroner Tobaksvarer i Roskilde.

— Kan der siges noget paa om dansk Tobak?

— Danske Cigarer kan godt ryges,

Den nuværende Indehaver, Grosserer H. V. Hansen.

naar det skal være, og efterhaanden som Folks Smag forringes. Men dansk Tobak vil aldrig kunne tage Konkurrence med de oversøiske Tobakker, og det skyldes, at vi har for lidt Sol samt Jordbundsforholdene. Desuden spiller Lagringen ind. Vi har ikke Tid til at lade Tobakken lagre tilstrækkeligt længe, fordi der er Krig, og naar Fredens Dage forhaabentlig snart indtræder, vil de gamle kendte Varer atter erobre deres Pladser. Og den Tid glæder jeg mig til, slutter H. V. Hansen.

Just.

BANGS HJØRNE

Alle i Roskilde kendte »Bangs Hjørne». Egentlig var det slet ikke noget Hjørne, det rundede sig hyggeligt som en Borgmestermave frem mellem Algade og Nytorv.

Det var Byens bedste Hjørne og laa paa det fineste Streg, saa man ligefrem ikke undgik at plumpe ind i Butiken til al den helvige Tobak. »Tre til femogtyve!» Hvilken Herremand kunde dengang ønske sig det bedre? Oppe i Kontoret, som var et Par Trappetrin højere oppe, kunde man engang imellem faa et Glimt af Forretningens Indehaver, den statelige Vilhelm Bang. Bag Disken fungerede med et fint stillerkløst Smil Forretningens mangeaarige Medhjælper, J. Bach, som efter Vilhelm Bangs Død var Direktør for Aktieselskabet Bangs Tobaksfabrik.

Ved Siden af Tobaks-Udsalget havde Urmager Leophilus Schultz sin Butik, og under den var der en høj Kælder. Om Sommeren, naar Kældervinduerne blev linnede lidt, kunde man faa et flygtigt Glimt af de mystiske Ting, der foregik her nede. Her var det, Tobaksbladene fik deres Indvielse ved at blive dypet i den søde og søde Balsam, som endog med Tiden skulde forvandle dem til herlig Skippersknaa. Noget af Forvandlingen foregik i Skraatobakspindriet i den høje Kælder under det store, røde Hus ud mod Nytorv. Her kunde man som Dreng spændt sætte Næsen mod Ruden og længe lagttage de ufattelige, Mysterier. Al-

ting herinde drejede, rullede, løb og strakte sig. Fingernemme, brune Hænder paa nøgne, sønede Arme lagde Tobaksblade sammen i lange Pelsler, som paa en helt ufattelig Maade fik Forbindelse med et Tov af Tobak. Tovt rullede og gled, blev behandlet efter alle Kunstens Regler, især ogsaa uden at man vidste, hvordan det gik for sig, langt om længe blevet til rigtig Skraa.

Henne i et Hjørne stod store Kurve med brune Tobaksblade og nogle værdige ældre Koner med Forklæder sad omkring Kurvene og foretog sig et eller andet med Bladene. Ja, saa sandelig om ikke det hele var et eneste stort Eventyr, helt ufatteligt, men morderlig spændende alligevel. Og altsammen duffede det paa en Gang sødligt-syrigt og eksotisk af Sydstaternes solfyldte Tobaksplanter. Det var Onkel Tom og hans Føller, der egenhændigt havde stillet de store Tobaks-Baller, som nu og da fra en Vogn blev rullet ned paa Nytorvs toppede Brolægning. Nu saa mange Aar efter staar der endnu levende prentet i Ens Erindring Ansigt efter Ansigt af Arbejdere, lidt for bleggule, lidt for trætte — sete gennem Ruderne til Bangs Tobaksfabrik.

Det smukke Hjørnesteid, som var saa fint afvejet i Forhold og Former, havde Firmaets Grundlægger, Frederik Ferdinand Bernadotte Bang, købt i 1850 tillige med en ubebygget Grund ud mod Nytorv. Her var det, han tre Aar senere lod sin Svoger, Arki-

tekten Professor V. T. Walther bygge det store og statelige røde Hus. Med sin høje Renaissance-Frontespise, de hvide Sandstensband og andre Prydelser blev det med Rette betragtet som et af de smukkeste Huse i Roskilde.

Det var ved Grundudgravningen til dette Hus, at der indtraf en mærkværdig Hændelse. Ferdinand Bang var en rask og impulsiv Mand. En Dag, han stod og saa paa Udgravningsarbejdet, fik han selv Lyst til at tage et lille Nap med. Han greb en Hakke og gav sig til at hakke løs. Hvad sker? Ved et særlig kraftigt Hug var det, som stod der et Spring af Sølvpenge op i Luften. Hakken havde med fuld Kraft ramt en stor Krukke, fyldt med Sølvmonter. Vældig Opstandelse. Hvis var Skatten? Snakken frem og tilbage mellem Tilskuerne, som hastigt havde samlet sig. Roligt ragede Ferdinand Bang hele Herligheden sammen i sit Arbejdsforklæde og bar den over paa Politistationen. Her faldt Afgørelsen: Monterne var Bangs, de havde ligget paa hans Grund, og ydermere havde han selv fundet dem. Bang sendte det hele ind til Møntsamlingen paa Nationalmuseet. Det var det største Møntfund i Erindring, idet man inde i en Murpille i den røde i Roskilde. Der var ialt 4163 Monter, og de vejede næsten 20 kg; adskillige var danske, den yngste fra 1583, men endnu flere var tyske.

Paa et Representantskabsmøde den 17. Februar 1928 i Roskilde Landobank vedtoges det at købe baade Hjørnejendommen og den røde Ejendom paa Nytorv. Paa deres Plads vilde Landobankens rejste sit eget Hus. Om Vinteren 1930-31 blev Ejendommene brudt ned og Grunden udgravet. Ved den Lejlighed bragtes det gamle Møntfund i Erindring, idet man inde i en Murpille i den røde i Roskilde fandt en Flaske, hvor en nedlagt et Dokument, som gav en kort Beretning om Husets Opførelse og om Møntfundet.

Hvor nu Landobankens Hus knejser, laa lige til 1731 Roskildes store middelalderlige Raadhus. Det fyldte saa at sige hele Firkanten mellem Sct. Olgade—Stændertorvet og Algade —Palaisstræde. Under Landobankens Ejendom, Algade Nr. 3, ligger der endnu en smukt hvelvet Kælder, som har hørt til det gamle Raadhus.

z Arthur Fang.